

Loom ei ole asi: vaade loomapoest

Marika Bogun
OÜ Agamiks
Betta zookauplused

Loom ei ole asi: vaade loomapoest

- .Looma õigused
- .Loomapidamise eetika
- .Loomapoodide negatiivne kuvand
- .Loomade heaolu puudutavate ettekirjutuste arv loomapoodidele.
- .Kas kauplustele müügikeelu kehtestamine lahendab ainult eetilist ja esteetilist probleemi või kaitseb loomade heaolu?

Looma määratlus ehk mida võimalik keeld puudutab

- LoKS § 2 määratlus: loom on imetaja, lind, roomaja, kahepaikne, kala, selgrootu
- Lemmikloom – inimese isiklikuks meelelahutuseks või seltsiks peetav loom.
- Piiriala – elussööt (kilgid, prussakad, jahuussid, Dendrobenad, hiired, rotid), kui keelu sõnastuses termin „lemmikloom”.

Alternatiivsed müügikanalid keelu korral

- Müük läbi registreeritud tegevuskoha, kus loomade avalikku eksponeerimist ei toimu – nn kennelsüsteem.
- Mis tingimustel loetakse tegevuskoht loomapoeks?
 - Kas kaupluste tagaruumis võib olla kennel?
 - Kas veebis kauplemine lubatud? Tellimissüsteem?
 - Jur isik ja jur isik – ühetaoline kohaldamine või PS-ga vastuolus.
- Müük koduvahendajate ja paljundajate kätte – põrandaalune turg

Kauplejate arv

- Alates 04.2021 kõikidel maismaaloomadega kauplejatel registreerimiskohustus. PRIA registri andmetel 18.02.2024 seisuga pisinäriolistega kauplevate tegevuskohtade arv registris 28.
- Nendest: Betta – 3 (+2 ainult kaladega) tegevuskohta, Zoomaailm 6 tegevuskohta, Depo? – 1 tegevuskoht, Ruudi? – 2 tegevuskohta. Kika loobus loomade müügist 2022. a.
- Ainult kaladega kauplejate tegevuskohti hinnanguliselt alla 10-ne.
- Enamik erapaljundajaid ei ole oma tegevust 2 aasta jooksul registreerinud vaatamata kohustusele. Järelevalve?

Erapaljundajate tegevus: suletud uste taga, liikuv tegevuskoht

Loomasõbrad marus: Järve keskus müüb mees kilekottides elusaid kalu

Loomade heaolu erapaljundajate juures

.Markantsemad näited viimastest aastatest: „gupionu”, Lasnamäelt likvideeritud „loomaaed”, Tartus likvideeritud tšintšiljafarm.

.Kalade ja selgrootute saatmine pakiautomaatidesse toimub täna ulatuslikult vaatamata pakiteenuste kasutustingimustes sätestatud keelule.

Loomad poes

•Algatajate väide: loomapoodides ei ole võimalik tagada loomale loomupäraseid või sobivaid tingimusi. - On küll, kauplused juhivad kehtivatest õigusaktidest. Mis on sobivad tingimused peab olema seadusandlikult reguleeritud. Hetkel on tingimused kehtestatud lemmikloomade pidamise määrusega.

•Loomadele õigusaktidega ette nähtud pindala alampiir on liiga väike. - Lemmikloomade pidamise määrus jõustus 01.01.2009, so 15 aastat tagasi ja vajab kaasajastamist. Seadusandja poolt õigusaktide kaasajastamisega hilinemise tagajärjeks ei saa olla ettevõtjale ettevõtluspiirangu kehtestamine.

Lemmikloomade pidamise nõuded

.Hetkel kehtiv õigus seab kauplejale täpselt samad tingimused, nagu looma kodus pidajale, faktiliselt on looma heaoluks vajalikud tingimused kaupluses ja kodus siiski erinevad.

.Kodutingimustes viibib loom enamasti oma eluea lõpuni, st aastaid. Kaupluses on keskmiselt looma viibimise aeg* väikenäriiliste puhul 10 päeva, väikeste dekoratiivlindude puhul 16 päeva, akvaariumikalade puhul sõltuvalt liigist 10-30 päeva. Pikaajaliselt (mitmeid kuid) viibivad loomapoes vaid suured papagoid ja keerulisemate pidamishõuetega kahepaiksed ja roomajad.

.* Betta zookaupluste andmed (5 tegevuskohta) 2023. aasta põhjal

Lemmikloomade pidamise nõuded

.Loom viibib kaupluses lühiajaliselt ning müügi korral tuleb loom/kala ka puurist või akvaariumist kätte saada. Kui väikenäriliste ja küülikutega üldjuhul suurem pindala probleemi ei tekita, siis lindude ja akvaariumikalade puhul mida suurem puur või akvaarium, seda keerulisem lindu või kala püüda ja seda suurem oht looma vigastuste või stressi tekkeks.

.Kui loomapoodidel müüki ei keelata, siis määruse muudatustesse tuleb kaasata loomapoodide esindajad. Loomakaitsjatel ja kodupidajatel puudub ülevaade kauplustes pidamise erisustest, millega loomade heaolu tagamiseks peab arvestama. Kaasamata võib uus regulatsioon kaasa tuua loomade heaolu halvenemise.

Lemmikloomade pidamise nõuded

- Algatajate etteheide: roomajate, kalade, selgrootute puhul ei ole puuri/akvaariumi suurust määratletud.
- Lemmikloomade pidamise nõuete määruse kooskõlastusringil on see põhjalikult läbi arutatud teema ning need nõuded on meelega jäetud numbriliselt määratlemata, kuna nõuded on väga liigispetsiifilised ning nt üle 3000 akvaariumikalade liigi nõuete kirjeldamine on ebamõistlik. Probleem esineb käesoleval ajal konkreetse liigiga (Betta splendens).
- Alampiiri numbrilise määratlemise probleem kajastub ka praegu kehtivast määrusest – aja jooksul muutub ühiskondlik arvamus sellest, mis on „minimaalselt aktsepteeritav”.

Loomapoe töötajad

- Algatajate väide: paljudel kaupluses loomade eest vastutavatel töötajatel puudub asjakohane väljaõpe ja teadmised, kuidas loomade eest hoolitseda.
- - millistel andmetel ja kes on hindaja?
- - Betta personal läbib koolitusi viies kategoorias: kassid-koerad, väikeimetajad, linnud, akvaristika ja terraristika
- - Personalist 1/3 on staažiga 20+ aastat

Loomade transport

- Algatajate väide: loomad tuuakse Eestisse kaugelt ja transpordi tagajärjel surevad üle pooltest. ENDCAPi andmetel sureb iga püütud metsiku looma kohta transpordil 50 looma.
- - millistel andmetel põhineb 50% väide? Kalade hukkumisprotsent jääb alla 5%, imetajatel ja lindudel veel väiksem. Hukkumisprotsent jääb samaks, kui müük liigub erakätesse – õnnetusjuhtumid, loomade omavaheline kaklus, temperatuur transpordil, aklimatiseerimisprobleemid, transpordistress.
- - peaaegu 100% Eesti loomapoodides müüdavatest loomadest on kasvandustes või kohalikes peredes sündinud, nt Betta ei ole müünud mitte ühtegi loodusest püütud lindu ega imetajat viimase 10 aasta jooksul

Muud etteheiteid

.Puudub ülevaade, kuidas loomad on aretatud, võib esineda terviseprobleeme – pigem kerkib see probleem teravalt esile, kui paljundamine jääb erakätesse, kuna Eesti on nii väike, et populatsiooni geneetiline baas hakkab kahanema.

.Kaupluses looma müümine ei taga, et uus omanik on motiveeritud ja võimeline looma eest hoolitsema, omaniku taustakontroll – seda ei taga ka eraisikutevaheline müük, prognoositavalt hakkavad tõusma tehingud alaealistega. Kellele looma müüa, on iga müüja kaalutusotsus. Ka kauplustel on õigus (ja kohustus) tehingust vajadusel keelduda.

Muud etteheited

- Kaupluses loomade müük süvendab arusaama, et loom on asi või kaup, mitte elusolend, kel on iseväärtus.
- LoKSis võiks muudatusena kaaluda looma õiguseid puudutavate normide lisamist. Hetkel kehtiva õiguse kohaselt kohaldatakse loomale asjade suhtes kehtivaid sätteid (TSÜS § 49 lg 3), mis on vajalik loomadega tehtavate tehingute ja toimingute õiguslikuks reguleerimiseks, kuid ühiskondlikult oleme jõudnud tasemele, kus looma iseväärtus vajab selle regulatsiooni kõrval seadusandlikku tunnustamist.